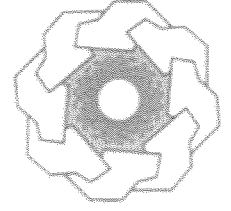

abece

eğitim ve ekin dergisi

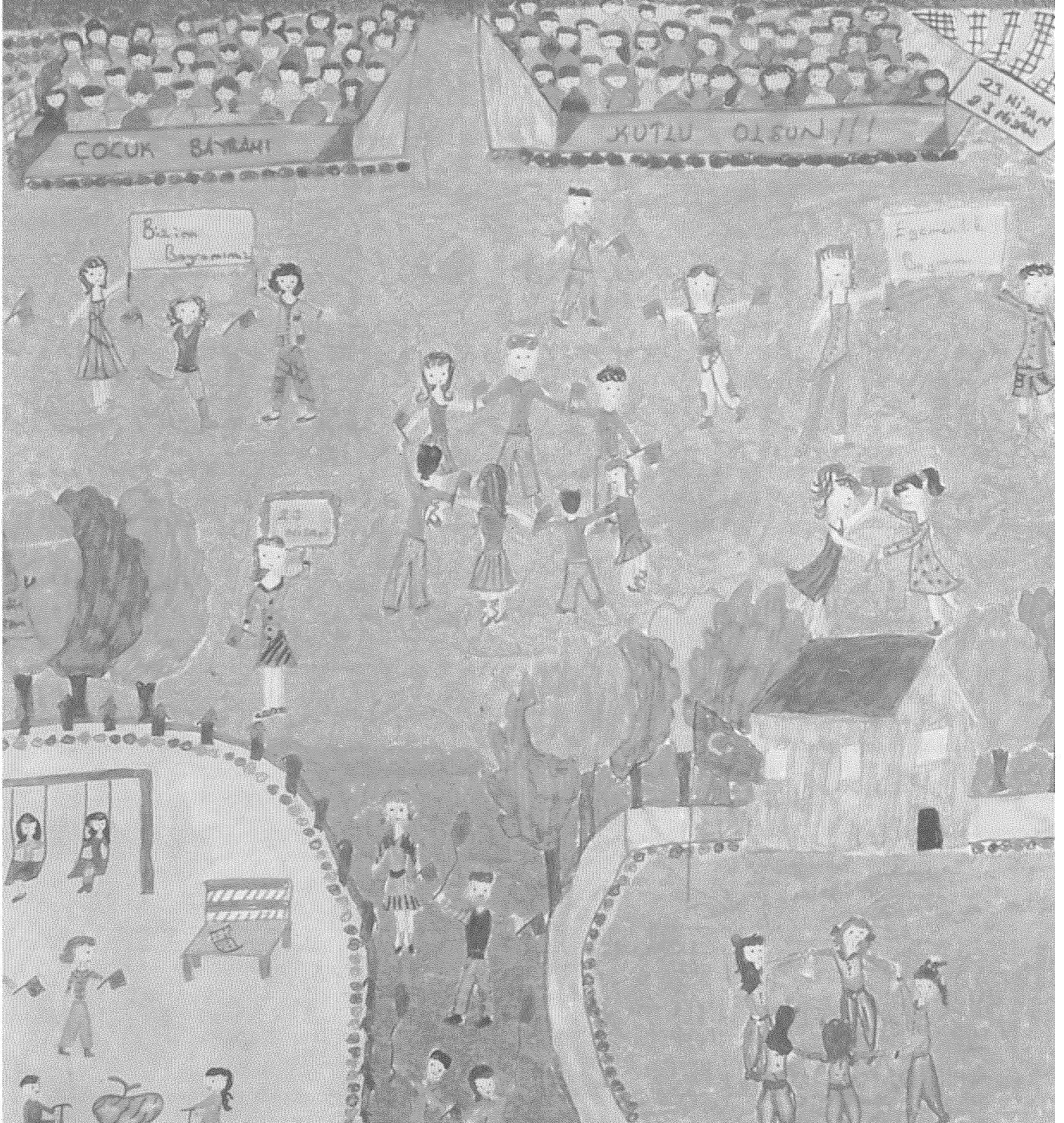
Eğit-Der

SAYI : 248

EDERİ: 2,50 YTL

NİSAN 2007

ISSN: 1301-0557

abece

Aylık Eğitim ve Ekin Dergisi
Yılı: 21 Sayı: 248 Ay: Nisan
Basım Tarihi: 04.04.2007
Eğit-Der Adına Sahibi
Ali Rıza Türkdönmez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Aysel Köksal Vural
koksalyasel@yahoo.com

Genel Yayın Yönetmeni
Gül Coşkun
gul-coskun@hotmail.com

Yayın Kurulu
Mutahhar Aksarı
Erdal Atıcı
Davut Köksoy
Nesrin Ulusoy
Hasan Fahri Vural
Hürdoğan Aydoğdu
Gülen Temur

Abone İşleri
Hasan Fahri Vural
Gsm: 0505 489 61 40
Eğit-Der Tel: 0.312 229 60 44
e-posta: egitder@gmail.com

Dizgi - Baskı
Mattek Matbaacılık Bas. Yay. Tic. San.
Ltd. Şti.
G.M.K. Bulvarı 83 / 23-32
Maltepe / Ankara
Tel: 0.312 229 15 02
Faks: 0.312 229 15 02
mattekmatbaa@yahoo.com

Yönetim Yeri
Eğit-Der Genel Merkezi
Sümer-1 Sokak 14 / 1-2-3
Kızılay / Ankara
Tel-Faks: 0.312 229 60 44
web: egitder.org.tr

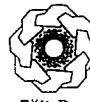
İletişim Adresi
P.K. 131 Yenişehir / Ankara
e-posta: abecedergisi@gmail.com
Posta Çeki Hesabı: Eğit-Der/ 357065

Aylık Süreli Yayındır.
İmzalı yazıların sorumluluğu yazarına ya da çevirene aittir. Dergimizdeki yazılar kaynak göstermek kaydıyla yayımlanabilir.

Kişisel Abone Bedeli: Yıllık 25 YTL
Kurumlar için posta ücreti dahil aylık
Bedeli: 8 YTL Yıllık: 96 YTL'dir.

içindekiler

abece'den.....	1
Dosya: EĞİTİMDE NİTELİK GÖSTERGELERİ - I	
Gürkan Abalı Kalitenin Görelliği	2
Yalçın Özdemir Mesleki Teknik Eğitimde Nitelik Göstergeleri.....	5
Kemal Fazlı Eğitimde Nitelik Göstergelerinin Seçimi.....	8
Gökhan Arastaman Uluslararası Karşılaştırma Sınavları.....	10
Tarık Soydan Özel Eğitim Alanında Nitelik Sorunu.....	13
Daimi Doğan Çocuklar Adına (Şiir).....	4
Tahsin Şimşek Sadako Sasaki'nin Turnaları (Şiir).....	9
Hacı Angı Köy Enstitülerinin Türk Ulusal Eğitimindeki Yeri ve Önemi.....	15
Rüştü Apaydın İlköğretmen Okulu'm.....	17
Mustafa Aydoğan Pişman Olmak.....	19
Rasim Bakırcıoğlu Susuz'un Kavakları	21
Mehmet Aydın Işığını Kafasında Taşıyan Promete (Şiir).....	22
Mutahhar Aksarı Bozuk Düzendeki Yaşam (Kitap Tanıtımı).....	23
Nazım Bayata Savaştepe Köy Enstitüsü Kitabı.....	24
Mustafa Gazalcı Başım Dağ, Saçlarım Kardır.....	26
Hürdoğan Aydoğdu Senede Bir Gün.....	27
Erdal Atıcı OKS Kalktı mı?	29
Mutahhar Aksarı Dünya Eğitim Gündeminden.....	30
Özlem Öztürk Doğu Anadolu'da Öğretmen Olmak - 4.....	30
Neşe Ürel Başkalarnın Hayatı (Sinema).....	31
Hasan Fahri Vural Eğit-Der'den Haberler.....	32
Zafer Kılıç Medya İmbiği.....	33
Kapak Resmi : Ümmiye Berber (Kılıçalıpaşa İ.Ö.Ö)	
Kapak Tasarım ve Mizanpaaj : Cafer Aslan	
Bu sayının sorumluları : Hasan Fahri Vural, Aysel Köksal Vural, Hürdoğan Aydoğdu	

KALİTENİN GÖRELİLİĞİ

Gürkan ABALI
A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

Genelde değerler özelde kalite olgusu görelidir. Bu görelilik aşağıdaki başlıklarda karşımıza çıkar:

1- Kalitenin Sosyo –Ekonomik Formasyona Bağlı “Göreliliği”

“Sosyal formasyon, kendine özgü, ayırt edici niteliklere sahip, tarihsel gelişimin belirli bir aşamasında bulunan bir toplum anlamına gelir” (Spirkin & Yakhot, 1978, s. 174).

Toplum üretim ilişkileri ve üretici güçlerin birliğinden oluşan bir altyapıyla, bu altyapı üzerine yükselen devlet, din, hukuk, felsefe, ideoloji, gelenekler, görenekler, söylenceler, bilim ve sanat kurumlarından oluşan bir üstyapının birliğidir.

Altyapı ve üstyapı birliğine tarihsel materyalizm kuramı sosyo-ekonomik formasyon kavramıyla yaklaşmaktadır.

1.1- Kalitenin Üretim Biçimine Bağlı “Göreliliği”

Tarih, maddi üretim temeli üzerinde gelişir. Maddi üretim ihtiyaçların sürekli olarak giderilmesi zorunluluğundan türer. Üretim ilişkileri ve üretici güçler üretim tarzını ya da altyapıyı oluştururlar. Batıda ilkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve reel sosyalizm olmak üzere 5 temel üretim tarzı yaşanmıştır. Doğudaysa ilkel komünal, asyatik ve reel sosyalizm olmak üzere üç temel üretim tarzı yaşanmıştır.

Kalite değerlendirmeleri ve kalitenin cisimleşmiş halleri (ürünler ve kültürel pratik) önemli ölçüde içinde bulunulan üretim biçimine göre değişmektedir. Üretim biçiminin bileşenlerini açtığımızda kalitenin üretim biçimine bağlı göreliliği daha da netleşecektir.

1.1.1- Kalitenin Üretici Güçlerin Gelişkinlik Düzeyine Bağlı Göreliliği

- Maddi üretim yine maddi üretici güçlerle gerçekleştirilir. Üretici güçler üç ögeden oluşur: i- üretim araçları, ii- insanın emegücü, iii- işçilerin kuşaklar boyu elde ettikleri bilgi, beceri, deneyim ve örgütlenme biçimleri, yani genel emek ...
- Ürünlerde kristalize olan üretici güçlerin gelişkinlik düzeyi bu ürünlerin niteliğini (dolayısıyla kalitesini) önemli ölçüde belirlemektedir. Ürünlerin kullanım değeri yani insan ihtiyaçlarını giderebilme niteliği – kalitesi büyük ölçüde üretici güçlerin gelişkinliğine bağlı olarak değişmektedir.
- Bu nedenle feodal üretim biçiminde kaliteli olan saban, kapitalist ve sosyalist üretim biçimlerinde “ilkel” olarak değerlendirilmektedir.

- Ürünlerin değişim değerleri ya da yeniden üretimleri için gereken emek niceliği de üretici güçlerin gelişkinlik düzeyiyle ters orantılıdır. Bu nedenle verimlik (etkililik ve etkinlik) ve maliyet gibi kalite göstergeleri üretici güçlerin gelişkinlik düzeyine bağlı olarak görelilik arz eder.
- Kullanım ve değişim değerleri kalitesi kavramları eğitime uygulandığında karşımıza iki bileşenli bir kalite kavramı çıkmaktadır:
 - Eğitim dizgesinin amaç kalitesi, eğitim dizgesinin çeşitli sınıflar açısından kullanım değerini ifade eder.
 - Eğitim dizgesinin verimlilik (etkililik ve etkinlik) ve verimliliğe bağlı olarak maliyet kalitesi öğrenme ürünlerinin (çıktıların) ve sistemin sonuçlarının (outcome) üretilmesi için gerekli emek niceliği yani yeniden üretim değerini – değişim değerini ifade eder.
 - Bu iki bileşen de - belirli ölçüde - üretici güçlerin gelişkinliğine bağlı bir görelilik gösterirler.

1.1.2- Kalitenin Üretim İlişkilerine ya da Sınıfsal Konuma Bağlı Göreliliği:

- Maddi üretim insanlar arasında ilişkiler kurularak gerçekleştirilebilir. Bu ilişkilere üretim ilişkileri denir. Üretim ilişkileri tarihi olarak ortaya çıkarlar ve belirli toplumlara ya da üretim tarzlarına özgüdürler (Desai, 1977, s.35).
- Üretim ilişkileri herhangi bir bireyin sınıfsal konumunu yani üretim içindeki konumunu belirler. Sınıfsal konuma bağlı olarak toplumsal üründen alınan pay da tüketim kalıplarını ve kaliteli yaşama ilişkin değerleri belirlemektedir. Bu durumda ezilenler için “over - qualified” yani aşırı lüks olan bir yaşam biçimi burjuvazi için “under – qualified” - sefalet olarak değerlendirilebilmektedir.
- Sınıfsal konuma bağlı olarak kalite değerlendirmelerindeki farklılaşma kaba anlamıyla ekonomik ürünlere ve tüketime bağlı “kaliteli yaşama” ilişkin değerlendirmeleri aşan bir içeriğe de sahiptir. Toplumcu - dayanışmacı bir ilişkiler sistemi kurulabilmişse, yani farklı bir üretim biçimi kurulabilmişse kaliteli yaşama ilişkin değerler saf anlamıyla iktisadi olmanın ötesine geçebilir ve “kaliteli tüketimin” “kaliteli insan ilişkileri” ile tamamlanması gereği öne çıkabilir.
- Sınıfsal konumun eğitim kalitesi anlayışlarına da yansımaları kaçınılmazdır. Örneğin kaliteli bir eğitim burjuvazi açısından ekonomik olarak kârı arttıran,

politik olarak insanları devlet ve düzenin çizdiği sınırlar içinde tutan ve ideolojik olarak liberalizmi, dini, milliyeti, bazen ırkçılığı ve toplumsal cinsiyeti üreten eğitimidir. Bu koşulları sağlayan eğitimden daha kaliteli olan eğitim ise bütün bu işleri en az maliyetle yani etkili ve etkin olarak gerçekleştiren bir eğitimidir.

1.2- Kalitenin Yönetim Biçimine Bağlı Göreliliği

Devlet kuramları da diğer birçok sosyal bilim kuramları gibi çeşitli sınıfların görüşlerini ve çıkarlarını yansıtmaktadır.

Prelot'a göre devlet kurumlar kurumudur ve onu kapsayabilecek başka bir kurum yoktur (Prelot, 1972, 128). Prelot devletin biçimsel yönüne vurgu yapmakta ve devletin işlevleri ve amaçları konusuna pek fazla değinmemektedir. Prelot, devleti tartışmayı yine onun varoluş biçimi üzerinden sürdürmekte ve devletin yönetilen topluluk için dışsal bir olgu olduğunu ifade etmektedir (Prelot, 1972, 129).

Kapani, devleti politika bilimi açısından üç başlıkta tartışmaktadır: i) devletin kurumlar kurumu olması, ii) soyut bir kavram olması ve politika bilimi açısından politikanın devletin dışını da ilgilendirmesi nedeniyle yetersiz kalması, iii) devletin hukuksal kişiliğinin olması (Kapani, 2004, 43-44). Kapani de devletin işlevleri konusunu devletin görüngülerine vurgu yaparak belli ölçüde önemsizleştirmektedir. Devleti bir bütün olarak olumlamasa da bu türden düşüncelerin gizlediği gerçek, devletin özünde bir egemenlik (baskı ve ikna-meşrulaştırım yoluyla) aygıtı olmasıdır.

Spirkin ve Yakhot'a göre toplumun siyasal örgütlenmesi belirli bir toplumda siyasal iktidarı etkin kılan mekanizmanın bütünüdür ve bu mekanizmanın kalbinde devlet durur (Spirkin & Yakhot, 1978, 222).

Boguslavski, Karpuşin ve Karpov'a göre burjuva ideologları her zaman devleti, kamu düzenini sürdürmekten ve bütün sınıfların ve toplumsal grupların çıkarlarını aynı ölçüde korumaktan sorumlu bir organ olarak tanımlarlar (Boguslavski & Karpuşin & Karpov, 1990, 305). Yazarlar devletin tarihin bütün dönemlerinde var olmadığını ve devletin tarihsel olarak toplumun sınıflara bölünmesiyle doğduğunu ifade etmektedirler.

Çiftyürek'e göre devlet, toplumsal yaşamın belirli bir evresinde yaratılan bir olgu olduğundan tarihseldir yani ne ezeldir ne de ebedidir (Çiftyürek, 2005, 135). Tarihsel süreçte çeşitli üretim biçimlerinin devletleri biçimsel farklılaşmalar göstermişlerdir. Köleci toplumda, örneğin Yunan ve Roma toplumlarında bugün politika biliminin terminolojisinde de yer alan monarşi, cumhuriyet, aristokrasi ve demokrasi görülmüştür. Spirkin ve Yakhot'a göre tarihsel süreçte gözlenen sömürücü devlet tipleri köleci, feodal ve burjuva devletler olarak tasnif edilebilir (Spirkin & Yakhot, 1978, 229). Kanımca bunlara bir de Asya tipi devlet örgütlenmesini eklemek gerekiyor. Bu çok çeşitli devlet biçimlerinin hepsinde ortak olan temel, sayılanların tümünün sömürücü sınıflara hizmet etmesidir. Liberal devleti de bu bağlamda tartışmak gerekiyor.

Kalite değerlendirmeleri verili bir tarihsel dönemdeki

yönetim sisteminin niteliklerine ve sınıfların bu egemenlik sistemindeki konumlarına bağlı olarak değiştirmektedir.

Örneğin eşitlik, özgürlük ve kardeşlik ideallerinin canlı tutulabildiği yönetim sistemlerinde ve bu yönetim sistemleri uğruna mücadelelerin şiddetlendiği dönemlerde herhangi bir ilişkinin veya kültürel ürünün (bilim, sanat eseri, ekonomik ürün) kaliteli veya kalitesiz biçiminde değerlendirilmesi büyük ölçüde bu koşullardan etkilenir. Bunun en somut örnekleri Rönesans ve Aydınlanma Dönemi'nde Avrupa'da görülebilir. Örneğin Rönesans döneminde Antik Çağ Yunan Sanatı, estetik değerini yani estetik kalitenin ölçütü olmuştur. Rönesans'ı ve sonra Aydınlanma'yı koşullayan tarihsel olgu ise Feodal yönetim biçimine karşı başkaldırının başlamış olmasıdır.

Yönetim sistemi içinde eğitim sistemi önemli ideolojik görevler üstlenmektedir. Bu nedenle kaliteli eğitim değerlendirmesi kaliteli yönetim değerlendirmesinden soyutlanamaz. Yönetim dizgesi sömürü üzerine kurulu totaliter bir nitelik gösteriyorsa bu yönetim dizgesinin bir alt bileşeni olan resmi eğitim dizgesi de benzer özellikler gösterir. Hem bu ilişki, hem de sömürü ve yönetim sistemi içindeki farklı konumları yani insanların ezen veya ezilen olma nitelikleri, birbirinden farklı "kaliteli eğitim anlayışlarını" doğurur.

1.3- Kalitenin İdeolojik Göreliliği

Hem estetik değerler (güzel - çirkin), hem etik değerler (iyi - kötü), hem de epistemolojik değerler (doğru - yanlış), biliş - duygu - eylem bileşenlerine sahiptirler yani ideolojik hareketin cisimleşmiş biçimleridirler. Bu nedenle ideolojiye ilişkin söylenebilecek çoğu şey, değerler ve bunlar üzerine kurulu kalite anlayışları için de söylenebilir. Kalitenin ideolojik göreliliğiyle ilgili olarak bu çalışmanın başında değer ideoloji ilişkisine dair açıklamaların hatırlanması faydalı olacaktır. Örneğin sınıfsız toplum mücadelesinin konusu toplumsal olan, üzerinde en çok tartışılan ve bu nedenle ideolojik - politik yükler taşıyan değer başlıkları şunlardır:

- Her türlü (sınıfsal, politik, ideolojik, cinsel, yaşsal vb) sömürü
- Sınıflı - sınıfsız toplumda demokrasi yani yöneten - yönetilen ayrımının kalkması
- Sınıflı - sınıfsız toplumda üretici güçlerin gelişimi
- Bireysel kurtuluşçuluk - toplumsal kurtuluşçuluk
- Özel mülkiyetçi değerler - kolektif mülkiyetçi değerler
- Sınıflı - sınıfsız toplumda temel insan hakları
- Sınıflı - sınıfsız toplumda eşitlik, özgürlük ve kardeşlik
- Sınıflı - sınıfsız toplum hümanizmleri (insansevlikleri)
- Kozmopolitizm - enternasyonalizm, milliyetçilik - yurtsevlik

Bu değer başlıklarına bağlı olarak kalite anlayışları ve kaliteli eğitim algıları ideolojik görelilik arz eder.

1.4- Kalitenin Kültürel Göreliliği

"Kalite"nin değerlendirmesi belli bir toplumsal bütünlüğün alt bütünlüğü (toplumsal kesimler) açısından ve farklı toplumlar arasında da görelilik arz edebilmektedir. Kalite anlayışlarındaki bu çeşitliliğin temel nedeni farklı toplumsal kesimlerin ve farklı kültürlerin maddî ve tinsel ihtiyaçları (sorunları) arasındaki benzemezliktir.

1.4.1- Kalitenin Toplumsal Cinsiyete Bağlı Göreliliği

- Sınıflı toplumlarda ezilen cinsiyet kategorisine dahil olanların (genellikle kadınlar) değer sistemleri ve bu değer sistemlerinin parçası olarak kalite anlayışları ezen cinsiyet kategorisinininkilerden (genellikle erkekler) farklılaşabilmektedir

- Örneğin sınıf ve ezilen cinsiyet bilinci gelişkin olan kadınlar için erkek egemen toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği bir eğitim uygulaması (ders kitaplarında erkek egemen değerlerin aktarılması gibi) kalitesizdir.

1.4.2- Kalitenin Etnik – Halksal – Ulusal Göreliliği

- Modern sınıflı toplumların çoğunda siyasal egemenlik bir ulus-devlet aracılığıyla belirli bir etnik topluluğa dayanılarak ulusun inşa edilmesi ve ulusçu ideolojinin sürekli kılınması yani yeniden üretilmesi dolayısıyla kurulur.

- Ulusun ve ulusçuluğun yeniden üretiminin dolaysız araçlarından birisi resmî eğitim dizgesidir. Resmî eğitim dizgesinin bu temel işlevi, resmî eğitim dizgesinin yasalarla saptanmış genel amaçlarında görünür hale gelir.

- Egemen sınıf için ulusçuluk etkili bir ideolojik hegemonya aracıdır. Bu nedenle egemen sınıf için ulusu ve ulusçuluğu verimli (etkili ve etkin) bir biçimde yeniden üretebilen bir eğitim "kalitelidir".

- Ezilen sınıf ve etnik topluluklar içinse kendi politik, kültürel ve ideolojik gereksinimlerine uyan bir eğitim kalitelidir. Örneğin "anadilde eğitim alabilme hakkı" bu toplumsal kesimler için, kaliteli bir eğitimin göstergesi olmaktadır. Kendi folklorünü egemen kültür karşısında yaşatabilmeye olanak sağlayan bir eğitim de bazı toplumsal kesimler için kaliteli bir eğitimin göstergesidir.

1.4.3- Kalitenin İnanç Sistemlerine Bağlı Göreliliği

- Milliyet gibi din de toplumsal kültürün önemli bir kurumudur. Ulusun inşa edilmesi sürecinde genellikle belirli bir din ve onun belirli bir mezhebi kayırılmaktadır. ABD'de egemenlik sistemi WASP'ler (White Anglo - Saxon Protestant) üzerinde yükselir. İran'da Şiilik, Saddam öncesi Irak'ta da Sünnilik kurucu mezhepsel unsurdur. Suudi Arabistan'da egemenlik Sünniliğin şeriatçı yorumu üzerine şekillenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'de resmi din politikası devşirmeci Sünnilik ve Bektaşîlik (devşirmeci Alevîlik)'tir.

- Kalite algılarının, kurucu din unsuru içindeki

veya karşısındaki konumlarına göre çeşitli toplumsal kesimler açısından farklılaşması kaçınılmazdır. Örneğin zorunlu din dersleri kimi kesimlerce kalitesiz bir eğitim göstergesi kimi kesimlerce kaliteli bir eğitim göstergesidir.

2- Kalitenin Tarihsel Göreliliği

- Sosyo-ekonomik formasyonların ve bu bütünlüklerin üretim biçimi, yönetim biçimi, kültürel üstyapı ve ideolojik üstyapı gibi bileşenleri zaman içinde değişmektedir. Bu nedenle bu bileşenlere ilişkin olarak kalite algılarındaki görelilik aynı zamanda tarihsel değişime de açıktır. Yani kalite algıları tarihsel görelilik de arz ederler.

- Örneğin 1950'lerde kaliteli olarak değerlendirilen bir üretim veya tüketim nesnesi 2006'da kalitesiz olarak değerlendirilebilir. Buna benzer örnekler yukarıda tartışılan diğer başlıklar için de çoğaltılabilir.

Kaynakça:

- Boguslavski & Karpuşin & Rakitov (1990). Diyalektik ve Tarihsel Materyalizmin Abecesi. Sol Yayınları. Ankara.
- Çiftiyürek, S. (2005). Kavram Sözlüğü, Söylem ve Gerçek. Özgür Üniversite Kitaplığı. Ankara.
- Desai, M. (1977). Marksist İktisat Teorisi. İstanbul. Birikim Yayınları.
- Kapani, M. (2004). Politika Bilimine Giriş. Bilgi Yayınevi. Ankara.
- Prelot, M. (1972). Politika Bilimi. Varlık Yayınevi. İstanbul
- Spirkin, A. & Yakhot, O. (1978). Diyaletik ve Tarihsel Materyalizm. Bilim Yayınları. İstanbul

ÇOCUKLAR ADINA

Büyükçe bir balon alın bana
üzerinde çizgi film kahramanları olan
balonsuz tüm çocuklar adına
oynayayım doya doya.

Uzunca İpli bir uçurtma verin sonra
rüzgarlı havada bırakınca
güneşten bir demet ışık yolsun
dünyanın uçurtmasız
ve ışiksiz tüm çocuklarına.

Ayaklarımın pedala yettiği
bir bisiklet alın sonra
bisikletsiz tüm çocuklar adına öğrenelim
düşe kalka dizlerim parçalansa da
patika yollarda tavşanlar
ve kuşlarla yarışayım
yarışmamış tüm çocuklar adına.

Bayramlık bir de ayakkabı alırsanız
uyurken koyuverin baş ucuma
uyandığım da sım sıkı sarılayım
bayramlıksız tüm yetim çocuklar adına.

Sonra bir mahalle bakkalına götürün beni
boyalı, zararlı da olsa
abur cubur adına ne varsa
hepsinden birer tane alayım
sınırlanmış bütün çocuklar adına.

Daimi DOĞAN